

Просте УСКЛАДНЕНЕ РЕЧЕННЯ

Урок 21

Дата 25.01.2023

Група 34

Ускладнювальний компонент:

1. Звертання
2. Вставні слова
3. Однорідні члени
4. Порівняльний зворот
5. Відокремлені члени (додаток, обставина, означення, прикладка)
6. Відокремлені уточнювальні члени

ЗВЕРТАННЯ

(слово або сполучення слів, що називає особу або предмет, до якого звернена мова)

Непоширене

*Який ти, світе,
теплій і широкий!*

Поширене

*Зоре моя вечірняя,
зійди над горою.*

! Звертання не є членом речення

Моя ти доле молодая, не покидай мене.

Розділові знаки при звертанні

1.Звертання обов'язково виділяється комою,
а якщо стоїть у середині речення, то
виділяється комами з обох боків:

*Иди ж , **поете любий**, складай пісень.*

2. Не відокремлюються комами **о, ой**, якщо
вони вжиті як підсилювальні частки:

***О** земле, велетнів роди !*

ВСТАВНІ КОНСТРУКЦІЇ

**(виражають особисте ставлення мовця до
свого висловлення)**

**Вставні слова, словосполучення й речення
приносять додаткову інформацію в речення,
не будучи граматично пов'язані з ним.**

Вставні конструкції не є членами речення.

Групи за значенням

ГРУПИ ЗА ЗНАЧЕННЯМ	ПРИКЛАДИ
упевненість, невпевненість	безумовно, безперечно, справді, може, мабуть, здається, певно
емоційна оцінка	на щастя, як на зло, на жаль, як на гріх, на диво, слава Богу
вказівка на джерело інформації	кажуть, мовляв, на мою думку, за висловом..., по-моєму
активізація уваги співрозмовника	бачите, вірите, уявіть собі, зверніть увагу, майте на увазі
зв'язок між думками	по-перше, з одного боку, до речі, навпаки, між іншим, зрештою

Слова, які завжди є
вставними

Отже, мабуть, по –перше,
щоправда, а втім

Слова, які ніколи не
бувають вставними

адже, навіть, принаймні,
усе таки, неначебто,
нібито

! Вставні слова завжди виділяються комами

Це було, **по-моєму**, в серпні!

До речі, був хмарний день.

Сонця **навіть** не було видно.

Порівняльний зворот -

це слово чи сполучення, яке образно характеризує дію чи якісну ознаку предмета.

Порівняльний зворот приєднується сполучниками як, мов, ніби, неначе.

Розділові знаки при порівняльному звороті

Порівняльні звороти на письмі виділяються
комами. *Дівчина, мов квіточка, гуляла в саду.*

Зверніть увагу! Комами не виділяється
порівняльний зворот:

а) якщо він є іменною частиною складеного
присудка. *А дівчина була як сонце.*

б) Якщо він є фразеологічним зворотом. -

Дощ ллє як з відра.

ОДНОРІДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ -

це члени речення, що поєднані сурядним зв'язком, відповідають на однакове питання, відносяться до одного члена речення і виконують однакову синтаксичну роль.

Однорідні члени речення з'єднуються сполучниковим (сурядним) або безсполучниковим зв'язком .

Дзвінко і безтурботно співали пташки.

Річка синіє, зітхає, сміється.

Розділові знаки при між однорідними членами

Кома ставиться, якщо однорідні члени поєднані :

- **безсполучниковим зв'язком:** *Ростуть рядами дуб, акація.*
- **протиставними сполучниками:** *Світить місяць, та не гріє.*
- **повторюваними сполучниками:** *Чорніє поле, і гай, і гори.*

Кома не ставиться, якщо однорідні члени поєднані:

- **єдиничним сполучником і(й),та (і),або ,чи:** *Душа радіє і співає.*
- **між компонентами усталених сполучень типу і так і сяк, і вдень і вночі, і туди і сюди, ні туди ні сюди, ні живий ні мертвий, ні сяк ні так**

УЗАГАЛЬНЮВАЛЬНІ СЛОВА ПРИ ОДНОРІДНИХ ЧЛЕНАХ РЕЧЕННЯ

УС: О, О, О.

Усе блищить на сонці: лози, кручі, ліс.

О, і О, і О, - УС.

Земля, і вода, і повітря - усе поснуло.

УС: О, О, О – УС.

Усі квіти: маки, ромашки, волошки - тягнуться до сонця.

ВІДОКРЕМЛЕНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ

ВІДОКРЕМЛЕНІ ДОДАТКИ

Відокремлюються додатки, уведені в речення за допомогою прийменників **крім, окрім, опріч, за винятком, наприклад, зокрема:**

Я не знаю нічого ніжнішого, окрім берези.

Микола, замість панського лану, вийшов на своє поле.

ВІДОКРЕМЛЕНІ ОБСТАВИНИ

ВІДОКРЕМЛЮЄМО	НЕ ВІДОКРЕМЛЮЄМО
<p>виражені дієприслівниковим зворотом: <i>Степ, струснувши з себе росу, горить жовтим кольором.</i></p>	<p>якщо обставина фразеологічного типу: <i>Вона сиділа склавши руки.</i></p>
<p>одиничним дієприслівником: <i>Падаючи, сніжинки витанцьовували вальс.</i></p>	<p>виражена одиничним дієприслівником (із значенням способу дії), який стоїть після присудка: <i>Пішов козак сумуючи.</i></p>

ВІДОКРЕМЛЕНІ ОЗНАЧЕННЯ

ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ	НЕ ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ
<p>виражені дієприкметниковим зворотом, який стоїть після означуваного слова: <i>Степ, омитий росами, виблискує на сонці.</i></p>	<p>перед означуваним словом: <i>Омитий росами степ виблискує на сонці.</i></p>
<p>якщо означення стосується особового займенника: <i>Щасливі, ми залишали футбольне поле.</i></p>	
<p>після означуваного слова, якщо перед ним уже є узгоджене означення: <i>І наша земля, засніжена й біла, кличе в простори свої.</i></p> <p>якщо означення відділене від означуваного слова іншими членами речення: <i>Осяяний сонцем, перед нами розкрився зовсім новий світ.</i></p>	

ВІДОКРЕМЛЕНІ ПРИКЛАДКИ

ВІДОКРЕМЮЄМО

якщо приклади стосуються особового займенника:
Щасливиця, я успішно склала ЗНО.

поширені приклади після означуваного слова:
Лелеки, *друзі літа*, відлітають у дальню путь.

поширені приклади перед означуваним словом, які мають обставинний відтінок: *Як справжній лірик*, Сосюра різноманітний у своїх переживаннях

! Поширені приклади в кінці речення відокремлюються тире

НЕ ВІДОКРЕМЛЮЄМО

прикладки зі словом як, коли вони не мають відтінку причини (можна поставити питання у ролі кого? у ролі чого) : *Ми знаємо Шевченка як поета.*

не відокремлюємо власні назви, якщо вони стоять після означуваного слова: *Космонавт Леонід Каденюк –перший українець, який полетів у космос.*

Домашнє завдання

Вивчити § 28-29

Виконати Впр. 7 (2)

Фото конспектів прислати на електронну пошту irinanikolaevna1977@ukr.net

